

АДАПТАЦЫЯ ІНШАМОЎНЫХ УКРАПІН
У РАМАНАХ Ё. ТАНАКІ «СКАЗ ПРА АРСЛАНА»

Серыя фэнтэзійных раманаў «Сказ пра Арслана», напісаная японскім фантастам Ё. Танакам, апавядае пра падзеі ў выдуманым сусвеце, які мае мноства алюзій на дзяржавы Сярэдняга Усходу і бліжэйшыя да іх краіны перыяду Сярэднявечча ((Персія (Іран), Чола (Індыя), Кітай і інш.). Гэта абумоўлівае выкарыстанне ў тэксце ўкрапін з розных моў для стварэння хранатопу, або лакальна-тэмпаральнай атмасферы.

Мэта даследавання – выяўленне своеасаблівасці іншамоўных украпін (ІУ) як адмысловага пласта японскай літаратурнай мовы і іх адаптацыі ў раманах Ё. Танакі «Сказ пра Арслана».

Пад ІУ мы разумеем незамкнёны і папаўняльны шэраг з’яў мовы (ад фанемы, марфемы ці словы да ўрыўка тэксту), якія знаходзяцца ў асяроддзі элементаў японскай мовы.

Аналіз ІУ дазволіў прыйсці да наступных высноў.

Усе ІУ ў даследаваных раманах (174 адзінкі) перадаюцца азбукай катакана і прыводзяцца ў тэксце як асобныя словы (уласныя назоўнікі) або як фанетычныя падказкі (фурыгана) да японскага эквіваленту (агульныя назоўнікі), напрыклад: *ドラフム* драхм ‘срэбная манета’, *アキナケス* акінак ‘кароткі меч’. У выпадку, калі ІУ з’яўляецца тапонімам, у склад назвы могуць уваходзіць паказчыкі *内海* *найкай* ‘унутранае мора’, *山* *сан* ‘гара’, *王国* *о:коку* ‘каралеўства’ і інш., запісаныя на кандзі і размешчаныя ў канцы: *ルシタニア王国* ‘каралеўства Лузітанія’, *カーフ山* ‘гара Каф’.

Да фанетычных характарыстык ІУ адносяцца тэндэнцыя да фармавання адкрытых складоў і забароны кансанантнага завяршэння слова, а таксама замена чыстага гука [Л] на алафоны фанемы [Р]. Па класіфікацыі мор, прапанаванай В.В. Рыбіным, найбольш распаўсюджаныя ІУ, якія складаюцца з ядзерных мораў тыпу CV + маргінальных мораў тыпу V² – 95 адзінак (54,6 % матэрыялу), напрыклад: *ライシャル* [райся:ру] – *райшал* ‘крышталёвая флейта’, *アズラール* [адзураі:ру] – *Азраіль* ‘анёл-прадвеснік смерці’.

Граматычная адаптацыя ІУ ў японскай мове праяўляецца ў знішчэнні граматычнай катэгорыі ліку. Напрыклад: назоўнік *マルダーン* *Мардан* паходзіць ад персідскага слова *Mardān*, якое з'яўляецца формай множнага ліку назоўніка *mard* 'мужчына'. У японскім тэксце ён набывае сему 'адзінка-васць':

「汝の万騎長の任をとく！

戦士《マルダーン》と獅子狩人《シールギール》の称号《しょうごう》をとりあげぬのが、せめてものなさけと思え」

– Ты зняты з пасады намесніка! Я не буду адбіраць у цябе тытулаў мардана і шыргіра, але няхай гэта будзе табе ўрокам.

Сема 'множнасць' ІУ выражаецца з дапамогай афіксаў-паказчыкаў множнага ліку (*たち* *tachi* і інш.):

「城内の奴隷《ゴラーム》たちがルシタニア軍に呼応すると？」 – Гулямы з замка будуць дзейнічаць разам з лузітанскім войскам?